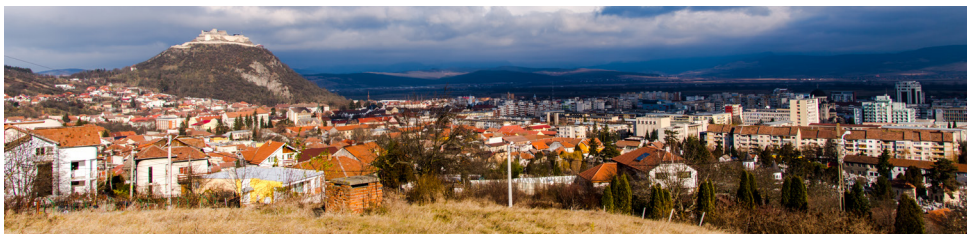

„Déva megyei jogú város természetvédelmi területét és történelmi műemlékét képező dévai Várhegy övezetének felújítása – Az első várgyűrű funkcióváltása”

SMIS-kód: 122812

A projektet az Európai Unió az Európai Regionális Fejlesztési Alapból finanszírozza, a REGIO – 2014–2020-as Regionális Operatív Program, 5. prioritási tengely – A városi környezet javítása és a kulturális örökség megőrzése, védelme és hosszú távú hasznosítása, 5.1-es beruházási prioritás –A természeti és kulturális örökség megőrzése, védelme, népszerűsítése és fejlesztése című program keretében.

A Várhegy Déva megyei jogú város határán belül, a helység északnyugati részén, a Ruszka-havasból leváló vulkanikus eredetű képződményen fekszik. Tengerszint feletti magassága 378 m, a város fölött 184 m magasságban emelkedik.

A dévai várnak három különböző formájú várgyűrűje van, amelyek a Várhegy tetejét és az északi oldal egy részét foglalják el.

Az ovális formájú első várgyűrű hosszúsága 90 m, szélessége 18-35 m közötti, magában foglalja a csúcsot, és a terep konfigurációjához igazodik. A várgyűrű belsejében, közvetlenül a vésővel egyengetett természetes sziklára helyezve, több mint hat évszázad alatt katonai építmények halmozódtak fel, ezek veszik körül a keletkezett kettő: a Nagy Udvar és a Kis Udvar.

A második várgyűrűnek szabálytalan ovális körvonala van, amelyet az első várgyűrű formája és a terep konfigurációja határoz meg. Ez minden oldalról körülveszi az első várgyűrűt, összekötve a második várgyűrűt a harmadikkal. A második várgyűrű szélessége 2 m és 20 m között váltakozik.

A harmadik várgyűrű célja főképpen a Várhegy tetején található fő várgyűrűk bekötőútjainak védelme.

A második és a harmadik várgyűrű egy másik projekt tárgyát képezték, amely a 2007–2013-as Regionális Operatív Program, 5. prioritási tengely – Az idegenforgalom fenntartható fejlesztése és népszerűsítése, 5.1-es beavatkozási terület – A kulturális örökség helyreállítása és fenntartható hasznosítása, valamint a kapcsolódó infrastruktúra létrehozása/korszerűsítése című program keretében került finanszírozásra. A kivitelezési munkálatok 2014–2016 között zajlottak.

A projekt célja: A dévai Várhegy-övezet turisztikai és kulturális potenciáljának kiaknázása, kultúrtörténeti turisztikai infrastruktúra a turizmus és a kapcsolódó tevékenységek fenntartható integrált gazdasági fejlődésének támogatása érdekében Déva megyei jogú városban, Nyugat-romániai fejlesztési régió.

A projekt általános célja a beruházási prioritás specifikus céljának teljesítését támogatni az örökséget vonzó turisták/látogatók számának növelésével, amely ugyanakkor növelni fogja a turizmusból és a kapcsolódó ágazatokból származó bevételeket, hozzájárulva ezáltal a helyi fejlesztés fellendítéséhez.

A projekt konkrét célkitűzései a következők:

1. A dévai vár történelmi műemlékegyüttes első várgyűrűjének funkcióváltása a projekt megvalósítási időszaka alatt.

Az első várgyűrű funkcióváltása és a 2013 márciusa és 2016 márciusa közötti időszakban felújított második és harmadik várgyűrűvel együtt egy egységes turisztikai útvonalba való visszavezetése meg fogja határozni az egész műemlék működőképességét, megteremtve ezáltal a történelmi kulturális turizmus fejlődésének feltételeit, népszerűsítve a környék történelmét és hagyományait, lehetővé téve kulturális és művészeti események, illetve rendezvények szervezését a jelenleginél jóval vonzóbb környezetben, fellendítve a helyi gazdasági fejlődést. Az örökség vagyonkezelőjének becslése szerint az első várgyűrű turistáinak/látogatóinak száma évi 5,1%-kal fog nőni.

2. Az örökség láthatóságának növelése reklámanyagok megvalósításával és digitalizálással az első várgyűrű népszerűsítése érdekében

Az örökség digitalizálása társadalmi, kulturális és gazdasági előnyökkel jár, és megoldást jelenthet a kulturális örökség megőrzésére a levéltárak, könyvtárak, múzeumok számára. A helyi örökség digitalizálásának nemcsak közvetlen gazdasági tétje van, hanem fontos társadalmi és kulturális hozzájárulása is az egész helyi közösség számára. A kulturális tartalmak digitalizálása egy módja annak, hogy biztosítsuk a kultúra fenntartható fejlődését, új közönséget vonzzunk, nemzetközivé tegyük a kulturális erőforrásokhoz való hozzáférést, javítsuk a felhasználókkal való kapcsolatot, megkönnyítsük az információáramlást.

Az Európai Unió Tanácsának a kultúra területére vonatkozó munkaterve (2015–2018) prioritásként határozta meg a kulturális és szellemi örökség felértékelődésén alapuló európai turisztikai kínálat megteremtésére irányuló lehetőségek azonosítását, a versenyképesség és az új turizmusformák vonzásának tényezőjeként, amelynek Románia is részese kell legyen. A népszerűsítés klasszikus módszereivel, illetve a digitalizálással együtt nő az örökség láthatósága, valamint a turisták/látogatók száma is, ami meghatározza a kulturális erőforrások kiaknázására épülő fenntartható gazdasági fejlődést.

Célcsoport:

A megcélzott szervezetek, amelyek közvetlenül vagy közvetve részesülnek a projekt eredményeiből, a következők:

Közvetlen kedvezményezettek

1. 100 000 fő feletti román és külföldi turista;
2. Gazdasági szereplők – turizmus és kapcsolódó szolgáltatások;
3. Hunyad megye mintegy 500 000 főt számláló lakossága;
4. A projekt kezdeményezője – Déva megyei jogú város és az örökség vagyonkezelője.

Közvetett kedvezményezettek

1. A Hunyad megyei hatóságok;
2. Román és külföldi utazási irodák;
3. Körülbelül 70 román és külföldi szakember (történészek, régészek, muzeográfusok stb.).

A projektnek a kedvezményezettre gyakorolt hatása kétféle lehet:

1. Pénzügyi – a projekt közvetlen bevételt generál az első várgyűrű látogatásáért fizetendő díjakból
2. Gazdasági – a projekt hatásterületének gazdasági fejlesztése következtében a projekt megvalósítása a helyi költségvetés bevételeinek növekedéséhez vezet.

Várható eredmények

1. Restaurált/védett/megőrzött örökség;
2. 100 000 látogató a projekt megvalósításának befejezését követő első évben;
 - A projekt fenntarthatóságának második évétől a látogatók számának évi 5,1%-os növekedése várható;
3. Digitális kulturális örökség;
4. Népszerűsített kulturális örökség.

Finanszírozott tevékenységek

A projekt eredményeinek elérése érdekében a következő tevékenységek valósulnak meg: a műszaki terv és a kivitelezési részletek kidolgozása, ennek ellenőrzése és az építési engedély megszerzése, információs és reklámszolgáltatások igénybevétele, a tervezet műszaki ellenőrzését biztosító szolgáltatás igénybevétele, az építkezési helyszín felügyeletét biztosító szolgáltatás igénybevétele, külső pénzügyi audit szolgáltatás igénybevétele, tanácsadói szolgáltatások igénybevétele, megelőző régészeti kutatási szolgáltatások igénybevétele, műszaki segítségnyújtási szolgáltatások igénybevétele a tervezőtől, munkálatok beszerzése, digitalizálási szolgáltatások, projektekre vonatkozó tájékoztatás és népszerűsítés, projektmenedzsment, a projekt külső pénzügyi auditja, műszaki segítség a tervező részéről, a munkálatok megelőző régészeti kutatása, a munkák kivitelezése és átvétele, a kulturális örökség digitalizálása, a kifizetési/visszatérítési kérelmek elkészítése és benyújtása, beleértve a végső visszatérítési kérelmet is.

A műszaki tervben szereplő és megvalósítani kívánt munkálatok leírása:

1. Kaputorony - térfogatos helyreállítás

A kaputoronyt térfogatos módszerrel fogják helyreállítani, tekintettel arra, hogy elegendő történelmi adat áll rendelkezésre a restaurálás helyes megközelítéséhez.

A javasolt munkálatok ezen a területen a következők:

- a kőfalazat javítása tömítéssel és befecskendezéssel;
- a kőfalazat tisztítása és fugázása hidraulikus méshabarccsal;
- a boltívek és téglalbozatok letakarítása, kiegészítése és fugázása;
- a faragott köelemek restaurálása/helyreállítása;
- a kőfalak helyreállítása az eredeti szintig;
- a közbenső födémek és a tetőszerkezet helyreállítása tölgyfából;
- a külső réseket (ajtók és ablakok) fa nyílászárókkal látják el.

Az épületben két látogatható szint található, ahol kisebb méretű időszakos kiállítások kerülnek megrendezésre, múltidéző fotókiállításokkal, okiratmásolatok kiállításával stb., vagy egyéb típusú, a vár történetéhez kapcsolódó anyagokkal. Ugyanakkor alkalmi kulturális rendezvények témájához kapcsolódó egyéb kiállítások is szervezhetők.

Az első emeleti toronyhoz külső falépcsőn lehet majd feljutni. Erről a lépcsőről közelíthető meg az északi falhoz csatolt függőfolyosó is.

2. A nyugati oldal, mely magában foglalja a nyugati tornyot, a vízgyűjtő medencét (ciszterna) és az erődfalakat a kőből épült helyőrségi úttal

A nyugati oldalon található helyiségek és teraszok az első várgyűrű legrégebbi épületei.

A javasolt munkálatok ezen a területen a következők:

- a kőfalazat javítása tömítéssel és befecskendezéssel;
- a kőfalazat tisztítása és fugázása hidraulikus mészhabarccsal;
- a falkorona munkálatai: a fal lebontása a felső részen egészen a stabil falazatig, helyreállítása a projektben megjelölt szintig, időjárás elleni védelme érdekében az utolsó falazatsor cementhabarccsal készül;
- a vízgyűjtő medence téglából készült boltíveinek letakarítása, kiegészítése és fugázása;
- a vízgyűjtő medence felett a jelenlegi szintről az eredeti magasságig emelik a fából készült gyalogos emelvényt. A fából készült emelvény üvegfallal védett részén keresztül megtekinthető lesz a vízgyűjtő medence.

A földszinti 1. és 2. helyiségben női, férfi és akadálymentes mosdókat fognak létrehozni, ezek kiszolgálják majd az első várgyűrűt.

A három csúcsíves apszis előtti (szintén a földszinten található) emelvényt a nézők használhatják majd olyankor, amikor a vár kulturális eseményeknek ad otthont. A felső emelvény a helyőrségi út szintjén található, a nyugati öregtorony (donzson) két lőrésével egy szinten. Ez ad majd otthont a korszakra jellemző tűzérési darabok kiállításának.

3. A fejedelmi palota területe és az alsó szinten található két pince

A fejedelmi palota az első várgyűrű „szíve”. Ezen a területen található a fejedelmi rezidencia, innen származik az épület neve is. Az alagsorban található a két jó állapotban fennmaradt pince.

A javasolt munkálatok ezen a területen a következők:

- a kőfalazat javítása tömítéssel és befecskendezéssel;
- a kőfal megerősítése kívülről fém tartószerkezet készítésével, amelyet közvetlenül a belső udvaron található sziklába rögzítenek;
- a kőfalazat tisztítása és fugázása hidraulikus mészhabarccsal;
- a palotaterem boltíveinek és téglaboltzatainak letakarítása, kiegészítése és fugázása;
- a két pince kőboltzatának tisztítása és fugázása;
- egy időjárás elleni védelem szerepét betöltő mobil platform kialakítása a pincék kőboltzatai fölött;
- a falkorona munkálatai: a fal lebontása a felső részen egészen a stabil falazatig, helyreállítása a projektben megjelölt szintig, időjárás elleni védelme érdekében az utolsó falazatsor cementhabarccsal készül.

A palota fő szintjén kiállítóteret alakítanak ki a vár történetéhez kapcsolódó különféle tárgyak bemutatására. Más típusú kulturális rendezvények is szervezhetők, amelyeken az események tematikájához kapcsolódóan különböző típusú kiállítási tárgyakat lehet bemutatni. A nagy pincében (1. sz. pince) a dévai vár makettje kerül kiállításra, amely a történelmi tanulmányok szerinti rekonstrukciót szemlélteti. Ugyanakkor ez a pince a művészek fellépése előtti előkészületekre is alkalmas, amikor színházi előadásokat, operát mutatnak be, koncerteket stb. rendeznek, mivel közvetlenül a színpad közelében található. A kispincében (2. sz. pince) a dévai várban raboskodó és itt elhunyt Dávid Ferenc – az unitárius egyház alapítója – emléke előtt tisztelegnek egy emlékszoba kialakításával. Az emlékszobában Dávid Ferenc életéhez és munkásságához kapcsolódó dokumentumok kerülnek kiállításra.

4. A palota déli (részleges) és keleti (részleges) oldala, amely magában foglalja a 3. sz. pincét, a 4. sz. pincét, valamint a Kis Udvar és a Nagy Udvar összekötő helyiségét

A 3. sz. és a 4. sz. pince az egykori helyőrségi kápolna helyén található, amely elpusztult. Csak a Nagy Udvar felőli fal maradt meg, hiányos történelmi előzményekkel, amely a pincék kőboltozatai feletti födémgerendás nyomvonalak szintjén fa szerkezettel készülő emelvényre könnyíti meg a látogatók feljutását.

A helyről lenyűgöző kilátás nyílik a városra, ezért a látogatókat vonzó terek egyikévé fog válni. Távcsöveket is felszerelnek, és lesznek információs táblák is a város történelmi fejlődéséről. Ugyanakkor a helyszín különleges kilátást nyújt a második és a harmadik várgyűrűre, hozzájárulva az emlékmű egészének jobb megértéséhez.

A javasolt munkálatok ezen a területen a következők:

- a kőfalazat javítása tömítéssel és befecskendezéssel;
- a robbanásban sérült, a 3. sz. és a 4. sz. pincéktől jobbra található első várgyűrű külső falának lebontása és helyreállítása a projektben megjelölt magasságig;
- a kőfalazat tisztítása és fugázása hidraulikus mészhabarccsal;
- a fő szint boltíveinek és téglaboltozatainak letakarítása, kiegészítése és fugázása;
- a két pince kőboltozatának tisztítása és fugázása;
- a falkorona munkálatai: a fal lebontása a felső részen egészen a stabil falazatig, helyreállítása a projektben megjelölt szintig, időjárás elleni védelme érdekében az utolsó falazatsor cementhabarccsal készül.

Az alsó szinten, a faemelvénnyel, az első várgyűrű működése szempontjából nagyon fontos tárolóhelyet fognak kialakítani. Nem lesz látogatható, csak a kulturális rendezvények lebonyolítására használt eszközök, bútorok tárolására szolgál majd.

A 2. sz. multifunkcionális csarnok szintén az első várgyűrű déli oldalán található, az egykori helyőrség borospincéje helyén. Ez a történelmi komplexum északi és déli rész közötti egykori „összekötő épülettest” területén helyezkedik el. E beavatkozás célja a fontos régészeti nyomokat feltáró történelmi helyiségnek az érvényre juttatása. A kerületi falak üveglapból készülnek, a történelmi falazattól 0,6 m-re elhelyezkedő faszerkezeten, hogy az eredeti szerkezet is látható legyen. A pincét szintén üvegből készült tető fogja védeni. A helyiség szimpóziumok, konferenciák megszervezésére, nyílt történelemórákhoz előadóteremként stb. lesz használható. A történelmi borospince elhelyezésére való tekintettel, e helyszínen célirányos rendezvények is lebonyolíthatók.

5. A keleti oldal, amely magában foglalja a víztisztító medencét, az egykori fegyverraktárt, az első várgyűrű határfalait

A javasolt munkálatok ezen a területen a következők:

- a kőfalazat javítása tömítéssel és befecskendezéssel;
- a kőfalazat tisztítása és fugázása hidraulikus mészhabarccsal;
- a falkorona munkálatai: a fal lebontása a felső részen egészen a stabil falazatig, helyreállítása a projektben megjelölt szintig, időjárás elleni védelme érdekében az utolsó falazatsor cementhabarccsal készül;
- a fegyverraktár boltíveinek és téglaboltozatainak letakarítása, kiegészítése és fugázása;
- az egykori fegyverraktár kőboltozata fölé időjárás elleni védelem szerepét betöltő kilátóemelvényt fognak kialakítani.

Az első várgyűrű keleti határán található **1. sz. multifunkcionális terem(fegyverraktár)** jó állapotban maradt fent, így változatlan történelmi arculatú helyiséget tár elénk.

Ebben a teremben, eredeti rendeltetésének megfelelően, az emlékmű különböző történelmi korszakaira jellemző fegyvereket fognak kiállítani. A fegyverek közül néhányat a 2008–2010-es kiterjedt régészeti ásatások során fedeztek fel.

A fegyverraktár felett alakítják ki a keleti kilátóemelvényt, az első várgyűrű leglátványosabb helyét.

A látogatók innen csodálhatják majd meg a Maros völgyét, valamint Déva megyei jogú várost és környékét. Különleges elhelyezkedésének köszönhetően, a keleti kilátóemelvény a vár egyik fő attrakciója lesz a látogatók számára.

A fegyverraktár bejáratának közvetlen közelében található az első várgyűrű víztisztító medencéje, egyXVII. századi történelmi föld alatti építmény, amelyet a 2008–2010-es régészeti ásatások során fedeztek fel.

A kőfalat restaurálni fogják, s ez betekintést fog nyújtani a kor berendezéseinek technikai fejlődésébe. A külső falak mentén védőkorlátokat fognak elhelyezni.

A Nagy Udvar és a Kis Udvar között jelentős szintkülönbség van. Ezt faemelvények és - lépcsők létrehozásával fogják kiegyenlíteni.

6. Az első várgyűrű északi területe

A javasolt munkálatok ezen a területen a következők:

- a kőfalazat javítása tömítéssel és befecskendezéssel;
- a kőfal megerősítése kívülről egy kő támpillérekkel és fémkeretekből álló szerkezet kialakításával, amelyet közvetlenül a belső udvaron található sziklába rögzítenek. Ezeket a támpilléreket a régi falak történelmileg dokumentált útvonálán helyezik el. A támpillérek falazatát a meglévő északi fal falazatával ötvözik, és fémmerevítővel rögzítik hozzá. A támpillérek térfogati kihúzásain, a fal teljes hosszában, fából készült gyalogos függőfolyosó kerül kialakításra. Ez a földszint feletti földemgerendás történelmi nyomvonalak szintjén kerül majd elhelyezésre.
- a kőfalazat tisztítása és fugázása hidraulikus mészhabarcssal;
- a boltívek és téglaboltozatok letakarítása, kiegészítése és fugázása;
- a két pince kőboltozatának tisztítása és fugázása;
- egy időjárás elleni védelem szerepét betöltő mobil platform kialakítása a pincék kőboltozatai fölött;
- a reneszánsz várfal felső harmadában látható lőrészek előtérbe helyezésére irányuló munkálatok;
- a falkorona munkálatai: a fal lebontása a felső részen egészen a stabil falazatig, helyreállítása a projektben megjelölt szintig, időjárás elleni védelme érdekében az utolsó falazatsor cementhabarcssal készül.

Az első várgyűrű bejárata előtt elhelyezkedő **északi fal melletti helyiségek** nagyon romos állapotban vannak. A kaputorony földszintjén, a bejárat közelében található helyiségek az első épületek, amelyeket a látogató az első várgyűrűbe lépve észlel.

A régészeti kutatások feltárták e helyiségek történelmi nyomait, ami lehetővé teszi a falak részleges térfogatos helyreállítását 1,20 m és 2,20 m közötti magasságban.

Történelmi szempontból az északi épület földszintjén elhelyezkedő helyiségek rendeltetése: **őrszoba, fogda és börtön**. A lepusztult falakat a projektben javasolt falkorona szintjéig – 1,2 és 2,2 méter közötti magasságig – lebontják és újjáépítik.

A használható függőfolyosót a kaputorony melletti falépcsőn keresztül lehet majd megközelíteni. A javasolt használható függőfolyosóról átfogó képet kapunk a teljes első várgyűrűről. Kulturális rendezvények, szabadtéri előadások esetén pedig „páholyként” használható.

7. A sziklás terület az első várgyűrű északi oldalán (a robbanás következtében teljesen elpusztult terület)

A javasolt munkálatok ezen a területen a következők:

A projekt által javasolt megoldás Az építmény időbeli viselkedésének megfigyelésére irányuló programba foglaltak szerint felügyelt ellenőrző rendszer kiépítését jelenti. A rendszer valós időben fogja megmutatni, hogyan alakul az elmozdult sziklák statikus egyensúlyi állapota. E fejlemény függvényében meg fogják hozni a szükséges intézkedéseket a sziklák esetleges stabilizálására.

A robbanás következtében keletkező sziklák stabilizálására, további intézkedésként, egy fémhálót fognak rögzíteni, amely rátapad a sziklák felületére. Ezt a hálót felül és alul is rögzítik, fém horgonyokkal, fúrással beillesztve az alaprétegbe (a sziklába), kb. 2méterre egymástól.

8. KÜLSŐ MUNKÁLATOK

A külső munkálatok három területre oszlanak: a Nagy Udvarra, a Kis Udvarra és a két udvar közötti összekötő területre (a helyőrség egykori keleti épülettestének romjai).

A Nagy Udvarban rendszerezni fogják a talajt, figyelembe véve azt a kulturális rendezvényszervezési funkciót, amelyet ez a terület betölthet. Ez a funkció a Nagy Udvar relatív laposságát feltételezi. Ahol lehetséges, a sziklán látható marad a történelmi lépcsőfok szintje. Az első várgyűrű használatához homokágyra szerelt, kis andezitlapokból álló gyalogos sétány kialakítása javasolt. A torony területén lévő bejárati magaslatról kőlépcsőn lehet feljutnia Nagy Udvar szintjére. A Nagy Udvarból a Kis Udvarba ugyancsak kőlépcső biztosítja az átjutást. A bejáratnál, a Kis Udvarból a fegyverraktárig falépcső vezet. A látogatók biztonsága érdekében minden megközelíthető helyen és a 0,5 m-nél nagyobb szintkülönbségű sétányokon fa korlátok lesznek kialakítva.

A Nagy Udvarban, a 2. sz. és a 3. sz. pincék környékén kő járólapokból kialakított emelvényt fognak elhelyezni kulturális rendezvények lebonyolítására. A nézők számára a projekt három kőlelátót tervezett, háttámla nélküli, rögzített fapadokkal. A lelátókat a Nagy Udvar nyugati oldalára fogják helyezni, a pódiumszínpad felé irányítva. A színpad funkcionalitá sátspeciális fény- és hangberendezések fogják biztosítani.

A Kis Udvar talaja nagyon egyenetlen, részben a régészeti ásatások miatt, de ezt az 1849-es robbanás is nagymértékben befolyásolta. Ezen a területen a Nagy Udvarhoz hasonlókkó burkolat kerül kialakításra, amelyet a keleti épülettest környéke felől csatolnak a lépcsőkhöz. Ez lesz az összeköttetés a fegyverraktár és a víztisztító medence bejáratának jóval alacsonyabb szintjével.

A műemléket érintő beavatkozás általános koncepciója az elvégzendő munkálatok vizuális hatásának csökkentését feltételezi, következésképpen szükséges az újonnan javasolt, de a projekt megvalósításához feltétlenül szükséges funkciók betakarása (amennyire lehetséges).

A projekt összértéke: 23.154.195,52 lej

Az Európai Unió hozzájárulása: 18.697.012,92 lej

A projekt megvalósítását a 2016. 03. 02. és 2023. 12. 31. közötti időszakra tervezik, hosszabbítási lehetőséggel.